

МЕЃУНАРОДЕН ЦЕНТАР ЗА СЛАВЈАНСКА ПРОСВЕТА - СВЕТИ НИКОЛЕ

«МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД»
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

СПИСАНИЕ
на научни трудови

**ДВАНАЕСЕТТА МЕЃУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
„МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД“
МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
„ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“
СВЕТИ НИКОЛЕ - БИТОЛА**

Година VIII

Број 2

Април 2021

- СВЕТИ НИКОЛЕ, Р. СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА -
- 2021 -

Издавач: Меѓународен центар за славјанска просвета - Свети Николе

За издавачот: м-р Михаела Ѓорчева, директор

Наслов: «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД» (ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

Организационен одбор:

Претседател: проф. д-р Јордан Ѓорчев

Заменик претседател: д-р Стромов Владимир Јуревич, Русија

Член: м-р Борче Серафимовски

Член: м-р Милена Спасовска

Уредувачки одбор:

Проф. д-р Ленче Петреска - Република Северна Македонија

Проф. д-р Александар Илиевски - Република Северна Македонија

Проф. д-р Мирослав Крстиќ - Република Србија

Проф. д-р Момчило Симоновиќ - Република Србија

Проф. д-р Тодор Галунов - Република Бугарија

Проф. д-р Даниела Тасевска - Република Бугарија

Доц. д-р Хаџиб Салкиќ - Република Босна и Херцеговина

Проф. д-р Татјана Осадчаја - Руска Федерација

Доц. д-р Вера Шунаева - Руска Федерација

Уредник: проф. д-р Јордан Ѓорчев

Компјутерска обработка и дизајн: Адриано Панајотов, Маја Маријана Панајотова, Стефан Ѓорчев

ISSN (принт) 1857-9299

ISSN (онлајн) 1857-9302

Адреса на комисијата: ул. Маршал Тито 77, Свети Николе, Р. Северна Македонија

Контакт телефон: +389 (0)32 440 330

Уредувачкиот одбор им се заблагодарува на сите учесници за соработката!

Напомена:

Уредувачкиот одбор на списанието «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» не одговара за можните повреди на авторските права на научните трудови објавени во списанието. Целосната одговорност за оригиналноста, автентичноста и лекторирањето на научните трудови објавени во списанието е на самите автори на трудовите.

Секој научен труд пред објавувањето во списанието «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» е рецензиран од двајца анонимни рецензенти од соодветната научна област.

Печати: Печатница и книжарница „Славјански“, Свети Николе

Тираж: 100

МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ
ИСТОК - ЗАПАД
ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА

347.951.2:[341.645.5:341.231.14(44)
347.957/.959(497.7)

М-р Зорица Стоилева
М-р Дијана Ѓорѓиева

Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
Р. Северна Македонија

КОНЕЧНАТА ПРЕСУДА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА КАКО ПРИЧИНА ЗА ПОВТОРУВАЊЕ НА ПАРНИЧНАТА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО

АПСТРАКТ: Конечната пресуда на европскиот суд за човекови права како причина за повторување на парничната постапка во македонското законодавство за прв пат е воведена во 2005 година. Регулирањето на оваа причина е резултат на ратификацијата на Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи од Република Македонија, од каде и произлезе обврската за правилно и соодветно извршување на пресудите на Судот и донесување на Препораката бр. R (2000) 2 на Комитетот на Министри на Советот на Европа. Условите под кои може да повтори парничната постапка поради конечна пресуда на Европскиот суд за човекови права се: 1) постоење на конечна пресуда во која Европскиот суд за човекови права утврдил повреда на некое човеково право или на основните слободи и 2) поднесено барање (предлог) за повторување до надлежниот суд во преклузивен рок.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: повторување, парнична постапка, пресуда, Европски суд за човекови права

THE FINAL JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS AS A REASON FOR REOPENING OF THE CIVIL PROCEEDINGS IN THE MACEDONIAN LEGISLATION

ABSTRACT: The final judgment of the European Court of Human Rights as a reason for reopening of the civil proceedings in the macedonian legislation, for the first time was introduced in 2005. The introduction of this reason for reopening of the litigation proceedings is a result of the ratification of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by the Republic of Macedonia, hence the obligation for and proper enforcement of Court's judgments and the adoption of Recommendation no. R (2000) 2 of the Committee of Ministers of the Council of Europe. The conditions under which the civil proceedings can be repeated due to a final judgment of the European Court of Human Rights is 1) the existence of the final judgment in which the European Court of Human Rights has found a violation of a human right or fundamental freedoms and 2) a request that has been submitted to the competent court in the preclusive term.

KEYWORDS: reopening, civil proceedings, judgment, European Court of Human Rights

ВОВЕД

Правниот лек е парнично дејствие на странка или на друго овластено лице со кое од надлежниот суд се бара да ја преиспита одлуката што е донесена во определена правна работа. Правниот лек го изразува незадоволството од донесената одлука на судот во однос на постапувањето на судот и/или содржината на одлуката.

Повторувањето на парничната постапка е вонреден правен лек кој се поднесува против одлуки кои се правосилни т.е. со него се оди кон тоа да се укине или преиначи судска одлука со која постапката правосилно е завршена. Овој правен лек е несупезивен, ремонстративен, ограничен, преклузивен, двостран и супсидијарен.

Специфично за овој правен лек е дека истиот е ограничен во причините поради кои може да се поднесе. Причините согласно Законот за парнична постапка може да се поделат на четири групи и тоа: 1) причини кои се однесуваат на битните повреди на одредбите на парничната постапка, 2) причини кои се однесуваат на незаконити дејствија на учесниците во кривичната постапка, 3) нови факти и нови докази и 4) повреда на некое човеково право или основна слобода предвидени/а во Европската конвенција за заштита на основните човекови права и слободи и Дополнителните протоколи кон Конвенцијата.

1.3А ПОТРЕБАТА ОД ВОВЕДУВАЊЕТО НА ПОВТОРУВАЊЕ НА ПОСТАПКАТА ПО ПОВОД КОНЕЧНА ПРЕСУДА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ВО СТРАЗБУР

Повторување на постапката по повод конечна пресуда на Европскиот суд за човекови права во Стразбур во македонскиот правен поредок е институт воведен во 2005 година. Оваа причина се поврзува со потпишувањето и ратификацијата на Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи од страна на Република Македонија¹ од каде произлезе и обвската за правилно ивршување на пресудите на Судот и донесување на Препораката бр. R (2000) 2 на Комитетот на Министри на Советот на Европа.

Имено, според член 13 од Конвенцијата секој човек чии права и слободи признаени со Конвенцијата се нарушени, има право на ефикасен правен лек пред националните власти, дури и тогаш кога повредата на овие права и слободи ја сториле лица при вршење на службена должност. Според член 19 од наведената Конвенција со цел да се обезбеди почитување на обврските се основа Европскиот суд за правата на човекот кој е надлежен да одлучува за сите прашања во врска со интерпретацијата и примената на Конвенцијата и на нејзините протоколи што ќе му бидат доставени според условите предвидени во членовите 33, 34 и 47 и истиот прима жалби што му ги доставуваат физички лица, невладини организации или група поединци кои се сметаат за жртва на повреда на правата признати во Конвенцијата.

Високите страни договорнички се обврзуват со никаква мерка да не го спречуваат ефикасното вршење на ова право, при што согласно член 35 Судот може да прифати случај само откако ќе бидат исцрпени сите домашни правни средства, врз основа на општоприфатените принципи од меѓународното право и во рок од шест месеци сметано од датумот на кој е донесена конечната интерна одлука.²

1. Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи, Република Македонија ја потпиша на 9 ноември 1995, а Законот за ратификација на Конвенцијата беше објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/97 и ратификацијата стапи во сила на 10 април 1997 година.

2. Со ратификувањето од Италија на 21 април 2021 година, Протоколот 15 за изменување на Конвенцијата

Според член 46 од Конвенцијата Високите страни договорнички се обврзуваат да се придржуваат кон конечните пресуди на Судот во споровите во кои се странки. Конечната пресуда на Судот му се доставува на Комитетот на министрите којшто го надгледува нејзиното извршување.

Од наведеното, како што заклучил и Уставниот суд, јасно произлегува дека заради остварување на загарантираните слободи и права утврдени во Конвенцијата, Република Македонија ја прифатила и обврската да ги почитува конечните одлуки на Европскиот суд за човекови права.³

Прифаќањето на обврската за почивање на пресудите во себе ја повлекува и обврската за извршување на пресудите од страна на Високите страни договорнички преку преземање на неколку видови мерки и тоа: исплата на досудениот надомест на штета или правично обештетување (just satisfaction), индивидуални мерки (individual measures)⁴ и општи мерки (general measures).⁵

Индивидуални мерки се однесуваат и се насочени кон апликантот и кон отстранување на последиците кои апликантот ги трпел како последица на повредите на Конвенцијата констатирани во пресудата на Судот. Во оваа група на мерки влегува и повторувањето на постапката. Овие мерки имаат за цел постигнување колку што тоа е можно на "restitutio in integrum" (враќање во поранешна состојба односно враќање на предметот/ апликантот во состојбата/ ситуацијата која претходела на настанување на повредата).

Воведувањето на повторување на постапката во законодавствата на некои од земјите членки на Советот на Европа, па со тоа и во Република Македонија, се должи и на донесувањето на Препораката бр. R (2000) 2 на Комитетот на Министри на Советот на Европа со која се отвори можност за повторно испитување или отворање на одредени случаи на домашно ниво по пресудите на Европскиот суд за човекови права.

Согласно наведената препорака, Комитетот на министри имајќи ги во предвид практичните согледувања во врска со спроведување на пресудата на Европскиот суд за човекови права: 1) ги повикува договорните страни на национално ниво да обезбедат постоење на соодветна можност за постигнување на restitutio in integrum; 2) ги поттикнува договорните страни да ги испитат национални правни системи, така што ќе обезбедат постоење на адекватни можности за повторно разгледување на случајот, вклучително и повторно отварање на постапката во случаите кога судот утврдил прекршување на Конвенцијата, а особено кога: оштетената страна и натаму трпи сериозни негативни последици поради исходот од одлуката на национално ниво по конкретното прашање, кои не се соодветно корегирани преку правичното обештетување и не можат да се корегираат освен со повторно разгледување или отварање на случајот и (или) пресудата на Судот води до заклучок дека оспорената одлука на национално ниво во однос на меритумот е спротивна на Конвенцијата или утврдената повреда се темели на процесни грешки или заштита на Човековите права и основните слободи (Протокол 15, П15) е и официјално ратификуван од сите високи договорни страни на Конвенцијата за заштита на Човековите права и основните слободи (ЕКЧП). Со ова, исполнет е условот за стапување на сила (член 6, П15) и овој протокол ќе стапи на сила на 01 август 2021 година. Со овој Протокол 15 рокот од шест месеци по финалната одлука на највисокиот домашен суд се скратува за два месеци односно ќе изнесува четири месеци (член 4, П15).

3. Решение 35/2006-0-0 од 13.09.2006 на Уставен суд на Република Македонија, <http://ustavensud.mk/?p=9081>

4. Видете член 41 од Конвенцијата.

5. Се однесуваат на обврската на државата да превенира идни слични повреди на Конвенцијата или ставање крај на континуираните повреди на Конвенцијата (како на пример, законски или дури и уставни измени, измена на постојните практики и др.).

недостатоци со таква тежина со што се фрла сериозна сенка на сомневање врз исходот на постапката на национално ниво за која е поднесена претставката.

2. КОНЕЧНАТА ПРЕСУДА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА КАКО ПРИЧИНА ЗА ПОВТОРУВАЊЕ НА ПАРНИЧНАТА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО

Во член 400 од Законот за парничната постапка се определени условите под кои може да повтори парничната постапка поради конечна пресуда на Европскиот суд за човекови права. Така, незадоволната странка, т.е онаа странка од постапката која поднела жалба до Судот и добила пресуда во која Европскиот суд за човекови права утврдил повреда на некое човеково право или на основните слободи предвидени во Европската конвенција за заштита на основните човекови права и слободи и во Дополнителните протоколи на Конвенцијата, кои Република Македонија ги ратификувала има право во рок од 30 дена од конечноста на пресудата на Европскиот суд за човекови права да поднесе барање до судот во Република Македонија кај судел во прв степен во постапката во која е донесена одлуката со која е повредено некое од човековите права или основните слободи за измена на одлуката со која тоа право или основна слобода е повредена. Од наведеното може да забележиме дека законодавецот во овој дел од одредбата отстапува од концептот за повторување на постапка на начин што определува дека странката поднесува барање за измена на одлуката со која некое човеково право или основна слобода е повредена, но во духот на старото римско правило *falsa nominatio non nocet* и телеолошкото толкување на одредбата ќе сметаме дека законодавецот мислел на поднесување на предлог за повторување на постапката особено поради став два каде изрично вели дека во постапката од ставот (1) на овој член соодветно се применуваат одредбите за повторување на постапката. Одовде, јасно произлегува дека судот до кој што е поднесено барањето прво ќе ја оценува допуштеноста и основаноста на барањето, па доколку истото е основано ќе донесе одлука со која ќе ја укине поранешната правосилна одлука, па потоа ќе ја повторува постапката и ќе донесе нова мериторна одлука за главната работа. Самиот назив не треба да се толкува на начин што ќе означува дека надлежниот судот пред кој е поднесено барањето заедно со конечна пресуда во секој треба да донесе одлука со која ќе измени одлуката со која одредено право или основна слобода е повредена во повторната постапка, при што тоа единствено ќе зависи од резултите на повторната постапка.

Од став 3 на член 400 произлегува дека во повторувањето на постапката судовите се должни да ги почитуваат правните ставови изразени во конечната пресуда на Европскиот суд за човекови права со која е утврдена повреда на основните човекови права и слободи, од каде произлегува дека и судската пракса е извор на правото.

ЗАКЛУЧОК

Повторувањето на парничната постапка е вонреден правен лек кој се поднесува против одлуки кои се правосилни и чија цел е да се укине или преиначи судска одлука со која постапката правосилно е завршена. Предлогот за повторување на постапката може да се поднесе поради повеќе причини, меѓу кои и постоење на конечната пресуда на Европскиот суд за човекови права, во која утврдил повреда на некое човеково право или на основните слободи.

Воведувањето на оваа причина во македонското законодавство е резултат на потпишувањето и ратификацијата на Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, од каде и произлезе обвската за правилно и соодветно ивршување на пресудите на Судот и донесување на Препораката бр. R (2000) 2. Условите под кои може да повтори парничната постапка поради конечна пресуда на Европскиот суд за човекови права се постоење на конечна пресуда во која на Европскиот суд за човекови права утврдил повреда на некое човеково право или на основните слободи и поднесено барање за повторување на постапката до надлежен суд во Република Македонија.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Dika Mihajlo, Građansko parnično pravo, X, Pravni lijekovi, Zagreb: Narodne novine, 2010
2. Јаневски Арсен, Зороска-Камиловска Татјана, Граѓанско процесно право (книга прва) Парнично право, 2. дополнето и изменето изд., Правен факултет «Јустинијан Први», Скопје 2012
3. Закон за парнична постапка (Службен весник на Република Македонија бр.79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 124/15)
4. Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи, Република Македонија ја потпиша на 9 ноември 1995, Законот за ратификација на Конвенцијата беше објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/97
5. Решение 35/2006-0-0 од 13.09.2006 на Уставен суд на Република Македонија
6. Recommendation No. R (2000) 2 of the Committee of Ministers to member states on the re-examination or reopening of certain cases at domestic level following judgments of the European Court of Human Rights